

T.a.v.: Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Onderwerp: Input EWA n.a.v. consultatie over het Conceptwetsvoorstel voor de implementatie van de herziende EU richtlijn hernieuwbare energie en artikelen gericht op het versnellen van vergunningsprocessen voor hernieuwbare-energieprojecten
Referentie: https://www.internetconsultatie.nl/rediii_versnellen/b1
Datum: 20 Maart 2025
Contact: contact@energieuitwater.nl

L.S.

Deze brief omvat de input van de EWA, de Nederlandse branchevereniging voor Energie uit Water, op het concept wetsvoorstel voor de implementatie van de herziende EU richtlijn hernieuwbare energie, over de artikelen gericht op het versnellen van vergunningsprocessen voor hernieuwbare-energieprojecten.

Het ledenbestand van de EWA (voor meer details verwijzen wij u graag naar www.energieuitwater.nl) bestaat met name uit technologie- en projectontwikkelaars en toeleveranciers die zich richten op de realisatie van duurzame energieproject in Nederland en export van Nederlandse technologie. Deze projecten gebruiken water als energiebron. Dit omvat rivierkracht, golfenergie, getijdenenergie, osmose-energie en daarnaast kan water (op een aantal verschillende manieren) benut worden als energieopslag.

Deze vormen van energie uit water kenmerken zich onder andere door:

- Zee zijn veelal voorspelbaar en/of bieden een energieproductieprofiel dat afwijkt van het profiel van wind en zonne-energie, waardoor het deze bij uitstek kan aanvullen
- Dit aanvullende productieprofiel maakt een efficiëntere benutting van het elektriciteitsnet mogelijk, bijvoorbeeld door cable-pooling
- Visuele impact is anders en veelal beperkter waardoor inpassing in het landschap eenvoudiger is
- Gebruiken vrijwel geen 'critical raw materials' en hebben een grotendeels Nederlandse leveranciersketen, wat leveringszekerheid en energie autonomie garandeert
- De Nederlandse energie uit water technologieën lopen wereldwijd voorop en bieden enorme exportkansen
- Een aantal energie uit water technologieën zijn combineerbaar in (gebieden met) andere gebruiksfuncties (zoals bijvoorbeeld waterkeringen en offshore wind parken), waardoor de benodigde ruimte voor de energietransitie beperkt kan worden en er meer ruimte voor natuur en biodiversiteit (ongemoeid) 'overblijft'.

In deze consultatie input gaan wij hieronder in op uw 4 vragen en sluiten af met onze aanbevelingen.

Algemene zienswijze en verwacht effect van het wetsvoorstel

De energietransitie vordert, maar gaat gepaard met wezenlijke uitdagingen. Deze uitdagingen, waaronder landschappelijke inpassing, netcongestie en -integratie en prijsvolatiliteit en dalende prijs 'capture rates' op momenten van veel wind en zon beschikbaarheid. De verder toename van duurzame energie is geen vanzelfsprekendheid, de meest recente klimaat- en energieverkenning (KEV) van het PBL concludeert onder andere dan ook dat "de productie van windenergie op land neemt af na 2030" o.a. zijn deze niet meer rendabel door "minder gunstige locaties". Opslag van energie is nodig, maar is

zeer prijzig (batterijen), gaat gepaard met substantiële energieverliezen en aanvullende infrastructuur (waterstof). Nieuwe technologieën zijn hard nodig om meer locaties te kunnen exploiteren (de energietransitie is in belangrijke mate ook een ruimtelijk inpassingsvraagstuk) en energie ook beschikbaar te maken op momenten waarop wind en zon dit niet kunnen leveren.

De RED (renewable energy directive) richt zich op het bevorderen van hernieuwbare energie. Om dit doel te realiseren, worden er een aantal doelstellingen en aspecten expliciet gemaakt en genoemd in de RED richtlijn (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302413). Hier gaan we kort in op een aantal van deze aspecten die niet of in onze ogen niet afdoende terugkomen in het conceptwetsvoorstel.

1. In overweging 14 van de richtlijn wordt de doelstelling van 40 GW voor oceaanenergie genoemd, naast 300 GW offshore wind. Hiervoor zijn, zoals de richtlijn in deze overweging stelt, onder andere overheidsaanbestedingen en toewijzing van ruimte in maritieme ruimtelijke ordening nodig.
2. Overweging 7 van de richtlijn stelt: “Als aanvulling op hun nationale doelstellingen en financieringsstreefcijfers en ter bevordering van de productie van hernieuwbare energie uit innovatieve technologie voor hernieuwbare energie, en om de toekomst van het leiderschap van de Unie op het gebied van onderzoek en ontwikkeling van innovatieve technologie voor hernieuwbare energie te waarborgen, moet elke lidstaat als indicatief streefcijfer vaststellen dat tegen 2030 ten minste 5 % van de nieuw geïnstalleerde capaciteit voor hernieuwbare energie bestaat uit innovatieve technologie voor hernieuwbare energie”. Ook stelt de richtlijn dat slimme en innovatieve technologie die bijdraagt aan systeemefficiëntie moet waar passende aangemoedigd worden (overweging 17) voor hernieuwbare energie nodig,
3. Een nieuw artikel 15 2 bis in de richtlijn omvat: “bevorderen van het testen van innovatieve technologie voor hernieuwbare energie”.
4. Overweging 27 omvat: “Het meervoudig gebruik van ruimte voor de productie van hernieuwbare energie in combinatie met ander gebruik van land, binnenwateren en zee”.
5. Artikel 15 quinquies van de richtlijn stelt dat: “De lidstaten bevorderen het publiek draagvlak van hernieuwbare-energieprojecten door middel van directe en indirecte deelname van lokale gemeenschappen aan die projecten.”
6. Overweging 17: “Slimme en innovatieve technologie die bijdraagt aan systeemefficiëntie moet waar passend ook worden aangemoedigd”.

Op basis van de hierboven genoemde aspecten van de richtlijn en beschouwing van het conceptwetsvoorstel, mede in het kader van de energietransitie werkelijkheid, zien wij:

1. Enkel wind op zee wordt genoemd in het conceptwetsvoorstel. Andere vormen van energie, zoals oceaanenergie, kennen (niet voor niets) expliciete doelstellingen die implementatie in nationale wet- en regelgeving en steunkaders behoeven. Het conceptwetsvoorstel geeft hier in de huidige vorm helaas geen invulling aan.
2. Zoals beargumenteert en door de EU in de richtlijn erkent, zijn nieuwe technologieën hard nodig. Naast de genoemde bijdrage richting 100% duurzame energie, 100% van de tijd, dragen nieuwe technologieën bij aan de EU energy autonomie, een cruciale doelstelling om de EU en haar lidstaten beter te positioneren in de (nieuwe) geopolitieke werkelijkheid. Het conceptwetsvoorstel in de huidige vorm geeft helaas geen (directe) stimulans aan nieuwe technologieën.
3. Het conceptwetsvoorstel omvat geen element die het testen van innovatieve technologie stimuleert of faciliteert.
4. Het conceptwetsvoorstel rept enkel over wind op zee in relatie tot de (mogelijke) effecten op natuur- en milieupact. Er is helaas geen stipulatie opgenomen over

meervoudig ruimtegebruik van windparken op zee nog van het eventueel koppelen van energieproductie in ku(n)stwerken, kustregio of overgangswateren. Deze koppeling zou bijdragen aan het verhogen van energieproductie per km² en het concentreren van menselijke activiteit en daarmee het reduceren van het totale ruimtebeslag van menselijke activiteit, wat een positief effect op natuurwaarden in het totale (Nederlandse) land en zee areaal zal hebben.

5. Het bij het rijk en provincies houden van de aanwijzing van versnellingsgebieden maakt dat de betrokkenheid van het lokale gemeenschap en energiecoöperaties minder direct is, wat een risico vormt voor deze betrokkenheid en draagvlak. Regionale gemeenschappen weten vaak heel goed welke hernieuwbare energieprojecten lokaal wenselijk en passend zijn. Lokale betrokkenheid en participatie maakt daarnaast meeprofiten en/of het dekken van eventuele meerkosten een stuk kansrijker.
6. Het conceptwetsvoorstel noemt expliciet zon en wind en daarnaast netwerk- en opslaginfrastructuur. Opslag is hard nodig, maar moet bij voorkeur het milieu beperkt belasten. Beperking van gebruik van critical raw materials en de zeer milieubelastende winning daarvan, is cruciaal en verdient aandacht. Dit geldt ook voor een efficiënte productiemix die een efficiënt net en onnodig conversieverlies bij opslag beperkt. Dit punt verdient meer aandacht in het conceptwetsvoorstel door extra stimulans voor technologieën die hierin meer bijdragen en locaties die zulke bronnen 'huisvesten'.

Op basis van deze observaties verwachten wij niet dat het wetsvoorstel een maximaal effect zal hebben. Een aantal wijzigingen door expliciete verbreding naar meer technologieën, het stimuleren van medegebruik en een efficiëntere productiemix en elektriciteitsnet zou wenselijk en logisch zijn.

Aanwijzingsbevoegdheid versnellingsgebieden

Zoals in punt 5 onder de eerste vraag (algemene zienswijze) reeds aangehaald, Het voorstel omvat deze bevoegdheid bij het Rijk en provincies neer te leggen. We willen er graag op wijzen dat betrokkenheid van lokale gemeenschappen cruciaal is voor succesvolle projecten. Deze stap moet niet overgeslagen worden.

Hoger openbaar belang hernieuwbare energieprojecten

Duurzame energieprojecten zijn cruciaal in het tegengaan van onwenselijke klimaatopwarming en -verandering. De globale voordelen van vermindering van CO₂ uitstoot zijn duidelijk. Echter lokaal zijn effecten van hernieuwbare energieprojecten veelal negatief, door de verstoring die ze veroorzaken.

De selectiecriteria voor hernieuwbare energieprojecten die tot op heden gerealiseerd zijn, hebben geleid tot een onwenselijk hoge convergentie van technologie en locatie(s), met name wind en zon. De gevolgen daarvan zijn een in eerder aangestipt.

Differentiatie hierin is wat ons betreft wenselijk en noodzakelijk, waarbij projecten die energie produceren op momenten van lagere beschikbaarheid van wind en zon, een hoger belang toegekend moeten krijgen. Dit is immers wenselijk en beperkt noodzaak aan (excessieve) opslag, netcapaciteitsuitbreiding en conversieverliezen. Immers, wind en zon (enkel) aanvullen middels opslag en waterstof (productie, opslag en inzet voor

elektriciteitsproductie) betekent dat er meer wind en zon nodig is dan door aanvulling met andere bronnen (door de conversieverliezen).

Vrijstellen wind en fotovoltaïsche zonneprojecten van natuurbeoordelingen

Wij begrijpen niet waarom deze vrijstelling enkel voor wind en zon projecten zou gelden. In onze ogen moet dit voor alle hernieuwbare energieprojecten gelden. Uiteraard moet een effectbeoordeling voor natuur en milieu uitgevoerd worden om de natuur te beschermen. Daarbij kan een monitoringsverplichting en mogelijkheid tot ingrijpen in veel gevallen passender zijn dan uitgebreide natuurbeoordelingen. Zeker voor innovatievere technologieën geldt dat kennis over de impact minder bekend is en 'onbekend maakt onbemind'. Echter versnelling van realisatie van hernieuwbare energieprojecten is cruciaal voor de natuur en een monitoringsverplichting met mogelijkheid tot ingrijpen door vergunningverleners is effectiever en passender.

Conclusie

Het conceptwetsvoorstel kan effectiever gemaakt worden door het verbreden van duurzame technologieën, expliciet mogelijk maken en stimuleren van testen van nieuwe technologie en meervoudig ruimtegebruik en het prioriteren van technologieën die zon en wind aanvullen, waardoor het energienet efficiënter benut kan worden en blijven en wat energieverlies (en daarmee extra ruimtebeslag en belasting van natuur en milieu) beperkt.

Wij zijn uiteraard beschikbaar om een en ander verder toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

het EWA bestuur,